

[Poul Schlüter.]

nu. Den afspændingspolitik, som Danmark sammen med andre NATO-deltagere gennem de senere år har gjort så meget for at udvikle, har lidt et uhyggeligt nederlag. Forhåbentlig er det midlertidigt, men den sovjetiske magtanvendelse, som savner ethvert gran af folkeretlig berettigelse, selv i forhold til indholdet af Warszawapagten, har med ét slag lammet de øst- og vesteuropæiske befolkningers forhåbninger om en stadig kraftigere optøning af de gamle blokdanelser. Den vesteuropæiske tillid til, at Sovjetunionen ligesom vi selv stræber henimod afspænding langs det europæiske jerntæppe, er blevet skammeligt mishandlet.

Det er naturligvis vanskeligt med sikkerhed at fastslå, hvilket motiv der har været afgørende for Sovjets beslutning om at gennemføre besættelsen af Tjecoslovakiet. Den sovjetiske beslutningsproces efterlader jo ikke mange troværdige kilder. Som så ofte før har Vesttyskland måttet være Sovjetunionens prægelnabe; men med henvisning til, at invasionen af Tjecoslovakiet og besættelsen af grænseområderne til Vesttyskland var nødvendige forholdsregler over for en tiltagende tysk revanchisme, har Sovjetunionen ført sin argumentation helt ud i den yderste parodi. Der er jo intet sket i Vesttyskland eller i NATO gennem de senere år, som kan retfærdiggøre besættelsen ud fra hensynet til Sovjetunionens eller andre øststaters militære sikkerhed; netop tværtimod. Det paradoksale er jo, at Vesttyskland ikke mindst under Kiesinger-Brandtregeringen har gjort sig store bestræbelser for at fredeiggøre forholdet til Østeuropa. Den gamle Hallsteindoktrin har man mildnet. Bonneregeringen har haft held til at oprette diplomatiske forbindelser med flere østeuropæiske stater og har med succes arbejdet for større samhandel og udvidet politisk kontakt. Også det ømtålige spørgsmål om Oder-Neissegrænsen har den vesttyske regering bidraget til afspænding gennem flere ganske klare regeringserklæringer om, at der under ingen omstændigheder kunne blive tale om gennem magtanvendelse at søge at ændre den nuværende faktiske grænse mellem Østtyskland og Polen. Når det særlig drejer sig om forholdet mellem Bonn og Prag, gjorde allerede forbundskansler Erhard det ganske klart, at Vesttyskland anså Münchenafta-

lerne fra 1939 for ikke længere at være gyldige, og senere har hans efterfølger, Kiesinger, i 1966 uden at efterlade mindste tvivl gentaget standpunktet gennem erklæringen om, at Münchenaftalerne var ophørt at eksistere.

På samme måde som Vesttyskland har arbejdet systematisk for gradvis at bedre forholdet til Østeuropa, har de øvrige NATO-lande gjort det. I bedømmelsen af den militære, den styrkemæssige udvikling inden for NATO har Sovjetunionen i den senere tid kunnet følge en ganske klar tendens i Vesteuropa til at ville begrænse både styrkemål og forsvarsbudgetter. I spørgsmålet om amerikanske troppers tilstedeværelse i Europa, som naturligt må være af stor betydning for Sovjetunionens bedømmelse, har man kunne notere en begyndende reduktion og tilbagetrækning af visse troppekontingenter til USA.

Derfor er der simpelt hen ingen som helst basis for en sovjetisk opfattelse af, at Vesttysklands eller NATOs politik gjorde invasionen af Tjecoslovakiet til en militær nødvendighed. Overfaldet på Tjecoslovakiet har alene kunnet have en politisk motivation. Alt tyder på — vi kan jo ikke vide det med sikkerhed — at Sovjet fandt det påkrævet at anvende magt for at sikre, at den interne indrepolitiske samfundsudvikling i Tjecoslovakiet fortsat ville ligge inden for rammerne af de klassiske kommunistiske doktriner. Hovedmotivet, sådan må jeg bedømme det, må have været angsten for, at den begyndende liberalisering af både meningsdannelse og økonomi i Tjecoslovakiet ville brede sig til også andre kommunistiske stater, hvis ikke den blev kvælt i fødslen. Det ser ud til, at det har været vigtigere for den sovjetiske partiledelse gennem magtanvendelse at sikre den doktrinære kommunisme i de østeuropæiske stater, der i forvejen har kommunistiske regeringer, end at gøre en modereret kommunistisk ideologi tillokkende for den øvrige verden.

Men for kommunismen som verdensideologi ligger der i denne skæbenvangre beslutning et næsten selvmorderisk træk. Sovjetunionens besættelse af Tjecoslovakiet er på kort sigt et udtryk for megen magt, men på længere sigt tror jeg det er et udtryk for afmagt. Besættelsen kan meget vel i verdenshistorisk betydning komme til at